

汉罗对照·汉语拼音标调注音

EDIȚIE BILINGVĂ CHINEZĂ-ROMÂNĂ CU TRANȘCRIEREA FONETICĂ A CHINEZĂ

诗经

CARTEA CÂNTECELOR

徐文德 译

Culegere, Traduceri și Note
de
XU WENDE

中国国际广播出版社

EDITURA RADIO CHINA INTERNAȚIONAL

汉罗对照
Ediție bilingvă chineză-română

诗经

CARTEA
CÂNTECELOR

孔子编 著
徐文德 译
Întocmită de Confucius
Traducere: Xu Wende

中国国际广播出版社
Editura Radio China Internațional

译者简介

徐文德，1934 年生于上海。1951—1953 年就读于北京外国语学校（现名北京外国语大学）英语系，1953—1956 年就读于布加勒斯特大学语言文学系。1956—1964 年、1965—1968 年曾先后任中国驻罗马尼亚大使馆职员、外交部苏欧司科员、驻罗使馆随员。1968—1996 年就职于中国国际广播电台罗马尼亚语组（1973—1986 年任组长）。

译著：《爱明内斯库诗选》，上海译文出版社，1981（与戈宝权、李宁来合译）；《中国历代笑话一百篇》，布加勒斯特旅游出版社，1990（与丽亚－玛利亚·安德烈伊策、扬·安德烈伊策合作）；《中国古代寓言选萃》，布加勒斯特巴科出版社，1993（与埃尔维拉·伊瓦什库合作）；《中国经典笑话》和诗集《美丽的事业——15 位中国现代诗人》，布加勒斯特，拉韦克斯洛姆斯出版社，2015（与丽亚－玛利亚·安德烈伊策、扬·安德烈伊策合作）。

汉罗对照本：《中国古诗词精品》（与埃米尔·米拉索瓦合作），《中国唐诗集》、《毛泽东诗词》、《诗经》、《老子道德经》、《论语》，中国国际广播出版社，2015—2016 年。

1989 年 6 月应邀赴罗参加罗马尼亚大诗人爱明内斯库逝世 100 周年纪念活动，获罗马尼亚作家协会颁发的“爱明内斯库奖状”。2000 年值爱明内斯库诞辰 150 周年之际，获由时任罗马尼亚总统埃

米尔·康斯坦丁内斯库颁发和签署的“爱明内斯库诞辰 150 周年纪念奖章”及证书。2009 年 10 月 5 日获罗马尼亚外交部为庆祝罗中建交 60 周年而颁发的“杰出贡献奖状”。

Notă biografică

Xu Wende s-a născut în 1934 la Shanghai. A făcut studii de limba engleză la Institutul de Limbi Străine din Beijing (1951—1953) și de limba română la Facultatea de Filologie a Universității București (1953—1956). A fost funcționar și apoi atașat la Ambasada Chinei de la București (1956—1964 și 1965—1967) și la Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Populare Chineze (1964—1965 și 1967—1968). A lucrat (1968—1996) la Secția de limba română a postului Radio China Internațional, unde între 1973 și 1986 a activat ca șef al secției.

Volume de traduceri: *Culegere de poezii, Eminescu*, Editura Yiwen, Shanghai, 1981 (în colaborare); *Supă de ginseng, povestiri umoristice chineze*, Editura pentru turism, București, 1990 (în colaborare cu Lia-Maria·Andreiță, Ion Andreiță); *Comoara înțelepciunii și alte tâlcuri din China antică*, Editura Paco, București, 1993 (în colaborare cu Elvira Ivașcu); *Anecdote clasice chineze și volumul de versuri Cauza frumuseții—15 poeți chinezi contemporani*, Editura Rawexroms, București, 2015 (în colaborare cu Lia-Maria·Andreiță, Ion Andreiță)

Volume de traduceri bilingve: *Giuvaere din lirica chineză clasică* (în colaborare cu Emil Mirasova), *Poezia din dinastia Tang*, *Poezia de Mao Zedong*, *Cartea cântecelor*, *Cartea despre Dao și virtute de Laozi*, *Analectele lui Confucius*, Editura Radio China Internațional, 2015—2016.

În iunie 1989 a fost invitat în România cu ocazia centenarului morții lui Eminescu. Cu acest prilej Uniunea Scriitorilor din România i-a decernat Diploma Eminescu pentru contribuția adusă la cunoașterea în China a operei și personalității poetului român. În 2000, cu ocazia

aniversării a 150 ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, președintele României, Emil Constantinescu, i-a conferit medalia comemorativă „150 ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”.

La 5 octombrie 2009, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre Republica Populară Chineză și România, a primit Diploma de Excelență, acordată de Ministerul Afacerilor Externe al României, în semn de recunoaștere și prețuire a contribuției aduse la dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare româno-chineze.

序

《诗经》是一部从西周初期到春秋中晚期五百余年（前 1066 年—前 541 年）间的诗歌创作总集，当时称《诗》或《诗三百》，汉代以后尊称为《诗经》。《诗经》的文本经孔子（前 551 年—前 479 年）之手编定，时间是在春秋（前 770 年—前 475 年）的末期。《诗经》在中国文学史乃至整个中国文化史上占有重要地位。它是中国文学史上最早出现的一座韵文高峰。这份宝贵的文化遗产，对中国两千多年来的文学发展具有深广的影响。

《诗经》由《风》、《雅》、《颂》三部分组成。“风”是风土乐调的意思，它由十五种带有不同地域色彩的乐调的诗歌组成，称《国风》或《十五国风》，计 160 篇，都是用地方乐调歌唱的诗歌，多数是民间歌谣。“雅”是雅乐的意思。《雅》分为《小雅》（有 74 篇）和《大雅》（有 31 篇），多数为社会上层人士所作。《小雅》大部分是贵族宴飨的乐歌，也有一部分是民间歌谣；《大雅》是诸侯朝会时的乐歌。《颂》有 40 篇，是朝廷和贵族宗庙祭祀的乐歌，均为上层贵族所作。《风》、《雅》、《颂》三部分共 305 篇。

这些远古时代留下的诗篇，真实地描绘出中国两千五百多年前那漫长历史时期各阶层人们的生活状况及社会面貌。

在那个时代，周王朝及各诸侯国的统治者相互攻伐，对民众横征暴敛，民众生活艰辛困苦。《诗经》中很多篇章对这些普通民众的生活做了真实的记录。在《魏风·伐檀》中，诗人指斥统治者不耕不稼，不狩不猎，却粮满仓兽满院。在《魏风·硕鼠》中，诗人把统治者比喻成贪吃的大老鼠，喂肥了自己，却不顾百姓死活，因而百姓发誓要离开他们，到那没有硕鼠的理想国去。这两首诗是民

众反对统治者剥削压迫的怨恨之声，它们直接反映了社会的黑暗和人民的幸，揭露了统治阶级的贪婪腐朽和对民众的残酷剥削压迫，敢于触及社会矛盾，这集中体现了《诗经》的批判现实主义精神。

繁重的徭役和兵役也给人民带来了深重的灾难。他们四处奔波服役，长年不能回家，《鸛羽》写行役人对没完没了的徭役的不满和征人无法赡养父母的痛苦。《东山》写戍卒在外的悲哀和归途中的思家心情。《伯兮》写女子思念远征的丈夫，无心梳洗，相思成病。《君子于役》写妻子在暮霭中望眼欲穿，思念久役在外的丈夫。这些诗篇形象、真实、深刻地表现了残酷的战争、繁重的徭役给人们带来的痛苦，表现了人们对战争、徭役的厌恶和对安定美满生活的向往。

爱情是诗歌的永恒主题。《诗经》中有许多青年男女自由婚恋的爱情诗。婚恋诗在《诗经》中占有相当大的比例，最保守地统计在 50 首以上。爱情诗在《国风》中就有 52 首。这些诗篇，有的写出爱情的欢乐，有的诉说相思的痛苦，有的反映妇女被遗弃的悲惨。这些爱情诗，对爱情中的各种表现和心理变化描摹得真挚动人，是《诗经》中极富情采的篇章。全书第一篇《关雎》就是一首情诗，写一个青年思慕一个美丽的女子，并渴望得到她。

“关关雎鸠，在河之洲。

窈窕淑女，君子好逑。”

《采葛》写一位男子对采葛姑娘的爱慕和别后的相思，一日不见，如“三月”、“三秋”、“三岁”。《静女》写男女约会时等待的焦急及会面的欢乐。《汉广》写一位男子热恋一个姑娘，希望和她结为连理，但因不能如愿以偿而苦恼失望。《標有梅》写一位女子盼望求婚者趁早而来，不要错过了大好时光。

《诗经》中还有写婚后家庭生活的诗，如《女曰鸡鸣》写清晨夫妻枕边对话，表现了和睦的家庭生活以及夫妻间真挚的爱情。

女曰：“鸡鸣。”士曰：“昧旦。”

“子兴视夜，明星有烂。”

“将翱将翔，弋凫与雁。”

《诗经》中还有一首寓言诗《鸛鹑》。全诗以一只母鸟的口气诉说它遭到鸛鹑欺凌迫害时的种种痛苦，表达出对生活悲苦忧惧的情绪。此诗是中国最早的寓言诗，对后世影响深远。

《诗经》描写现实、反映现实的写作手法，开创了中国诗歌创作的现实主义优良传统。中国历代诗人的诗歌创作不同程度地受到《诗经》的影响。《诗经》曾被译为多国文字，日本、朝鲜、越南、法国、德国、英国、俄国都有译本，流传非常广泛。

本书入选的 108 首诗都是历来公认的名篇。我在竭力弄清每一首诗的内涵的基础上，力求用优美的罗马尼亚语译解出来。但由于《诗经》写作年代距今久远，对每一首诗的原始义和每个字词都做出确切的译解是非常困难的。难怪古人已有“诗无达诂”（对《诗经》没有绝对确切的训诂或解释）和“诗无通诂”（即没有公认一致的解釋）的说法。因此我的译文仅仅是一己之言。我只想让罗马尼亚读者读了我的译本能多少了解一点《诗经》之美。《诗经》给人以均齐美、节奏美、音乐美、对称美和简洁美。《诗经》是大美的诗体，是中华文化瑰宝中的明珠。但是我要直言不讳地说，我的译文离这些美的境界还是有距离的。

徐文德

2012 年元月

Introducere

Cartea cântecelor (*Shijing*) este o culegere generală de creații poetice realizate în răstimp de peste 500 de ani (Între 1066 și 541 î.e.n.), scurși în epoca dintre prima perioadă a dinastiei Zhou și perioada mijlocie-târzie a Primăverii și a Toamnei din istoria Chinei. În acea vreme cartea era intitulată *Poezii sau Trei sute de poezii*, iar după epoca dinastiei Han (206 î.e.n.—220 e.n.) a căpătat titlul onorific „Cartea cântecelor”. Textul Cărții cântecelor a fost întocmit de Confucius (551—479 î.e.n.) pe la sfârșitul perioadei „Primăverii și a Toamnei” (770 — 475 î.e.n.). *Cartea cântecelor* ocupă un important loc în istoria literaturii chineze și chiar în istoria întregii culturi chineze. Ea reprezintă prima culme de versuri apărută în istoria literaturii chineze. Acest prețios patrimoniu cultural are o profundă și largă influență asupra dezvoltării literaturii chineze din ultimele peste două milenii.

Cartea cântecelor este alcătuită din trei părți: *Feng*, *Ya* și *Song*. Cuvântul *feng* înseamnă melodie indigenă, „*feng*” este format din 160 de poezii și cântece pe melodii cu diferite colorituri regionale. Ele erau intitulate *Cântece din state* sau *Cântece din 15 state*, care erau poezii cântate pe diferite melodii locale, în majoritatea lor fiind versuri populare. Cuvântul *ya* înseamnă melodie rafinată. *Ya* se formează din *Xiao Ya* (74 de ode minore) și *Da Ya* (31 de ode majore), în majoritatea lor fiind create de personalități din pătura de sus a societății. *Odele majore* erau cântate și interpretate la întrunirea la curte a ducilor. Cuvântul *song* înseamnă odă. *Song* este alcătuit din 40 de ode ale templului și artarului, create de pătura de sus a aristocrației. Ele erau poezii cântate la ritualul închinat

străbunilor la templul strămoșilor nobilimii. *Feng, Ya* și *Song* totalizează 305 de poezii și cântece.

Aceste poezii și cântece lăsate moștenire posterității din epoca antichității îndepărtate zugrăvesc aspecte realiste din viața oamenilor din diferite pături sociale și fizionomia societății din acea îndelungată perioadă istorică de peste 2500 de ani.

În acea epocă, stăpânitorii dinastiei Zhou (1122—255 î.e.n.) și ai diferitelor ducate duceau neîncetate lupte pentru putere, războindu-se între ei, împovărând poporul cu impozite grele și sărăcind noroade fără cruțare. Viața celor din sat era plină de nevoi și necazuri, oamenii din popor fiind atunci cufundați în umilință, sărăcie și suferință. În numeroase poezii răzbat în mod autentic revolta împotriva asupritorilor și mânia față de exploatare. Astfel în poezia *Tăind lemne de santal*, poetul anonim înfierează pe cârmuitori care nu se duceau nici la semănat, nici la seceriș, nici la vânătoare, dar care și-au umplut grânarele cu mari rezerve de cereale și ogrăzile cu vânaturi. Iar poezia *Șoarece de câmp* asemuiește pe stăpânitori cu mari șoareci lacomi care s-au îngrășat, nesocotind viața oamenilor de rând, astfel încât oamenii obișnuiți din popor jură că îi vor părăsi și se vor duce în eden. În aceste două poezii poporul și-a ridicat glasul de nemulțumire și de indignare împotriva stăpânitorilor lor. Ele oglindesc nemijlocit nedreptățile sociale și nenorocirea poporului, demască lăcomia și corupția asupritorilor și cruzimea lor de a exploata și a obidi poporul, precum și cutezanța de a atinge contradicțiile societății de atunci, ceea ce reprezintă o expresie concentrată a spiritului realismului critic de care a dat dovadă *Cartea cântecelor*.

Claca împovărătoare și cătanele din acea vreme au adus de asemenea poporului durere și nenorocire imensă. Flăcăii plecați la oaste alergau în toate părțile țării, făcându-și slujba și neputând în tot cursul anului să

se întoarce acasă. Nemulțumirile clăcașilor față de corvoadă fără sfârșit și durerile cătănimii de a nu avea posibilitatea să-și întrețină părinții le găsim în poezia *Penele dropiei*. Iar poezia *Munții de la soare-răsare* descrie jalea oșteanului plecat să apere regiuni de graniță și dorul lui după cei de acasă în calea spre satul natal. În poezia *Omul meu*, poetul anonim dă glas dorului femeii de soțul ei plecat la oaste, femeia care nu are chef de a-și pieptăna părul și cade bolnavă de sete de dragoste. Poezia *Omul meu la slujbă* descrie cum în amurgul pâcios o tânără nevestă așteaptă cu mare nerăbdare pe bărbatul ei plecat de mult la slujbă. Aceste poezii redau în mod plastic, autentic și profund durerile aduse poporului de războaie crunte și de clacă împovăraătoare, scârba celor oropsiți față de război și corvoadă, precum și setea lor după o viață mai bună, liniștită și fericită.

Dragostea constituie tema eternă a poeziei. În *Cartea cântecelor* se găsesc numeroase poezii de dragoste despre iubirea curată și liberă între tineri și tinere. Poeziile de iubire ocupă o proporție destul de mare în *Cartea cântecelor*. Potrivit unor date statistice dintre cele mai conservatoare, ele se cifrează la peste 50. Numai în *Cântece din state* sunt vreo 52 de poezii de dragoste. Dintre ele, unele descriu bucuria iubirii, altele dau expresie durerii pricinuite de aprinse doruri și patimi sau oglindesc nenorocirea femeii părăsite. Aceste poezii de iubire, care zugrăvesc cu sinceritate și înduioșare diverse manifestări și stări sufletești, reprezintă creații poetice bogate în sentimente duioase din *Cartea cântecelor*. Cea dintâi poezie *Păsări de apă* poate fi socotită ca o adevărată poezie de dragoste care descrie cum un flăcău admiră pe o fată frumoasă pe care dorește s-o ia în căsătorie.

„Păsări de-apă din cântare nu înceată

Pe-a Râului verde insuliță.

O virtuoasă, gingașă și bună fată

Este a mea dulce mândruliță.”

Sentimente de afecțiune ale unui flăcău față de o mândră culegătoare de in și dorul lui după despărțirea lor le găsim în poezia *culegătoare de in*. O singură zi în care nu-mi apare, „ca trei luni”, „ca trei sezoane”, „ca trei ani” îndelung se pare.

Poezia *Blânda fecioară* descrie îngrijorarea flăcăului care așteaptă să se întâlnească cu o dalbă fecioară și bucuria la întâlnirea sa cu iubita lui. Iar poezia *Lat este râul Han* descrie cum un fecior iubește cu înfocare pe o fată cu care speră să se prindă tovarăș, dar este decepționat de faptul că nu-și poate împlini dorința. Poezia *Cad prunele* zugrăvește cum o fecioară dorește cu ardoare să-i vină cât mai devreme flăcăul care o cere în căsătorie și să nu scape vremi aurite.

În *Cartea cântecelor* se mai găsesc poezii care oglindesc viața familială după cununie. Iată de pildă poezia *Cântă cocoșul* în care este descrisă convorbirea la căpătâi a celor doi soți la ivirea dimineții și sunt redată viața familială armonioasă și dragostea sinceră între soț și soție:

Femeia zice: „Cocoșul cântă.”

Bărbatul zice: „Zorii ne-ncântă.”

„Scoală-te să privești noaptea senină

Și să vezi luceferi de lumină.”

„Pleca-voi în zori de zi la vânătoare

Ca să trag în rațe sălbatice-n zburare.”

În *Cartea cântecelor* mai găsim o poezie de glas de pasăre intitulată „Bufnița”. Vorbind în numele unei păsări prigonite, poetul îi exprimă sentimentele în graiul firesc de pasăre, dând glas umilințelor îndurate de această pasăre obijduită și oropsită din partea bufniței, redând astfel sentimentele de jale și de spaimă ale celor obidiți față de viață. Ea reprezintă cea mai veche fabulă din China și a avut o profundă influență

asupra posterității.

Prin mijloacele de expresie caracteristice poeziei populare și prin modul de reflectare a realității, *Cartea cântecelor* a creat o bună tradiție realistă în creația poetică. Creațiile poetice ale poezilor din toate dinastiile Chinei au fost în diferită măsură influențate de *Cartea cântecelor*. Această carte de căpătâi a poporului chinez a fost tradusă în limbile japoneză, coreeană, vietnameză, franceză, germană, engleză și rusă și a avut o largă răspândire în țările respective.

În prezentul volum de traduceri, eu am selecționat 108 de poezii celebre, îndeobște recunoscute. Mi-am pus toată mintea să-mi deslușesc sensul fiecărei poezii și, pe această bază, s-o transpun cât pot în dulcea limbă românească a lui Eminescu. Dar datorită faptului că *Cartea cântecelor* a fost întocmită în îndepărtata antichitate, este extrem de dificil să capeți un înțeles precis asupra sensurilor originale ale poeziilor și cuvintelor arhaice din ele ca să le dai o traducere adecvată. Este lesne de înțeles de ce anticii suspinau cu duioșie că nu ai cum să capeți un absolut exact și deplin înțeles asupra textelor și cuvintelor din *Cartea cântecelor*. De aceea traducерile mele reprezintă doar interpretarea mea personală. Doresc numai ca cititorii români prin actualul volum de traduceri să cunoască cât de cât frumusețea *Cărfii cântecelor*. Ea îți dă frumusețea uniformității (rânduirea versurilor cu câte 4 ideograme chineze), frumusețea ritmului, frumusețea muzicalității, frumusețea simetriei și frumusețea conciziei în exprimare. *Cartea cântecelor*, cristalizată într-un stil poetic al mării frumuseți, reprezintă o perlă nestemată din comoara valorilor culturale chinezești. Dar trebuie să mărturisesc cu toată sinceritatea că traducерile mele sunt încă departe de a ajunge în culmea acestor frumuseți.

Xu Wende

2012, ianuarie

目 录

Cuprins

国风

Cântece din state

周南

Cântece din Zhou

(1) 关雎	(1) Păsări de apă /003
(2) 葛覃	(2) Liana cățărătoare /004
(3) 卷耳	(3) Urechea-șoarecelui /005
(4) 桃夭	(4) Piersicul în floare /006
(5) 采芣苢	(5) Pătlaginile /006
(6) 汉广	(6) Lat este râul Han /007
(7) 汝坟	(7) Digul râului Ru /008

召南

Cântece din Zhou și din sud

(8) 草虫	(8) Greierii /010
(9) 標有梅	(9) Cad prunele /011
(10) 小星	(10) Steluțele /012
(11) 野有死麋	(11) Căprioară moartă /012

邶风

Cântece din Bei

(12) 绿衣	(12) Veșmânt verde /014
(13) 终风	(13) Furtuna /015

(14) 雄雉	(14) Fazanul /016
(15) 匏有苦叶	(15) Tâlvul cu frunze uscate /016
(16) 式微	(16) Se întunecă /017
(17) 北门	(17) Poarta de nord /018
(18) 北风	(18) Vântul dinspre nord /019
(19) 静女	(19) Blânda fecioară /020
(20) 新台	(20) Noua terasă /020

邶风**Cântece din Yong**

(21) 柏舟	(21) Luntrea de cedru /022
(22) 墙有茨	(22) Scaiul de pe ziduri /023
(23) 君子偕老	(23) Împreună până la adânci bătrânețe /023
(24) 桑中	(24) Printre duzi /025
(25) 鹑之奔奔	(25) Prepelițele se duc /026

卫风**Cântece din Wei**

(26) 考槃	(26) Bate toaca /027
(27) 竹竿	(27) Undița de bambus /028
(28) 芄兰	(28) Planta agățătoare /029
(29) 河广	(29) Râul lat /029
(30) 伯兮	(30) Omul meu /030
(31) 有狐	(31) Vulpoiul /031
(32) 木瓜	(32) Papaia /032

王风**Cântece din Wang**

(33) 君子于役	(33) Omul meu la slujbă /033

(34) 君子阳阳	(34) Omul meu încântat /034
(35) 中谷有蓷	(35) Talpa-gâștei din vale /034
(36) 采葛	(36) Culegătoare de in /035
(37) 大车	(37) Căruța /036

郑风**Cântece din Zheng**

(38) 缁衣	(38) Halatul negru /037
(39) 将仲子	(39) Mândruțul meu /038
(40) 遵大路	(40) În drumul mare /039
(41) 女曰鸡鸣	(41) Cântă cocoșul /039
(42) 有女同车	(42) În aceeași trăsură... /040
(43) 山有扶苏	(43) Duzii pe colină /041
(44) 蔣兮	(44) Frunze uscate /041
(45) 狡童	(45) Vicleanul flăcău /042
(46) 褰裳	(46) Ridică-ți haina /042
(47) 丰	(47) Mândruțul /043
(48) 东门之墀	(48) Poarta de est /044
(49) 风雨	(49) Vânt și ploaie /044
(50) 子衿	(50) Gulerul tău verde /045
(51) 扬之水	(51) Pârâul domol /045
(52) 出其东门	(52) Ieșind pe poarta de est /046
(53) 野有蔓草	(53) Iarba bogată de pe câmpie /047
(54) 溱洧	(54) Râuri /047

齐风**Cântece din Qi**

(55) 鸡鸣	(55) A cântat cocoșul /049